

Література.

1. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні від 29.12.2017 № 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text>.
2. Канцедал Н.А. Бухгалтерський облік цифрової епохи: розширення термінологічних кордонів. Облік і фінанси. 2019. № 1(83). С. 28.-34. URL: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1\(83\)-28-34](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1(83)-28-34)
<http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/4904>
3. Канцедал Н.А., Канцедал Ю.А. Парадокси боротьби з фіктивними операціями в економіці України та способи їх подолання у кризовий період. Ефективна економіка. 2021. № 10. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.10.74> URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/11192>
4. Оприбуткування готівкових коштів у разі використання РРО. Євгеній Губа. *Uteka*. 2021. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/commerce-12-chastnyi-predprynymatel-173-oprixodovanie-nalichnosti-pri-ispolzovanii-rro>

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЗЕМЕЛЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

*ПАТИЦЬКА Х.О., К.Е.Н.,
ДУ «ІНСТИТУТ РЕГІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ІМЕНІ М.І. ДОЛІШНЬОГО НАН УКРАЇНИ»*

Розвиток територіальних громад, сформованих внаслідок адміністративно-територіальної реформи на локальному рівні у 2015-2020 рр., супроводжувався відсутністю в органів місцевого самоврядування повної та достовірної інформації про наявні земельні ресурси. Як зауважують експерти [3], багато із новоутворених ТГ у цей період не отримали від місцевих рад громад, які увійшли до їх складу, інформації про комунальні землі, що позначилося на їх фінансовій самодостатності та неспроможністю повною мірою акумулювати до місцевого бюджету надходження плати за землю, забезпечити раціональне використання земельних активів та сформувані сприятливий інвестиційний клімат для залучення інвесторів на власну територію.

Відповідно до оцінок експертів USAID, надання органам місцевого самоврядування повної інформації про земельний фонд територіальних громад в Україні може забезпечити збільшення

надходжень до місцевих бюджетів від оподаткування необлікованих земель в середньому на 1,8 млрд. грн щорічно [1]. Зважаючи, що у 2019 р. (коли проводилися відповідні розрахунки) надходження плати за землю до місцевих бюджетів становили 32,8 млрд. грн, додаткові фінансові ресурси від оподаткування земель, які не були обліковані, в цьому році могли становити 5,5 % річного надходження податку.

Наочним є приклад передачі з державної у комунальну власність землі у Чкаловській ТГ, яка розташована у Харківській області. Спочатку Держгеокадастр визначив передачу громаді 1155,7 га землі. Але після проведення інвентаризації земель було «виявлено» 3800 га землі, яку і було передано у комунальну власність громаді [2].

Для отримання повної достовірної інформації щодо наявних на території громади земельних активів потрібно провести їх інвентаризацію. Загалом інвентаризація земель проводиться з такою метою: 1) встановлення місця розташування об'єктів землеустрою, їхніх меж, розмірів, правового статусу; 2) виявлення земель, що не використовуються, використовуються нерационально або не за цільовим призначенням; 3) виявлення і консервації деградованих сільськогосподарських угідь і забруднених земель; 4) визначення кількісних та якісних характеристик земель, необхідних для ведення Державного земельного кадастру; 5) виявлення та виправлення помилок у відомостях Державного земельного кадастру; 6) здійснення державного контролю за використанням та охороною земель і прийняття на їх основі відповідних рішень органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування [5].

Як видно, це комплексний системний аналіз, який спрямований на визначення не лише юридичних (правового статусу, питання власності) аспектів, а й економічних (встановлення кількісних і якісних характеристик, особливостей використання земельних активів) та екологічних (контролю за охороною земель, виявлення забруднених земель, деградації сільськогосподарських угідь, створення сприятливого екологічного середовища та поліпшення природних ландшафтів). Серед іншого, такий аналіз забезпечує органи місцевого самоврядування інформацією про випадки корупції та понесені втрати, дозволяє виявити потенційні шляхи нарощення фінансових надходжень та економічного потенціалу громади. Зокрема щодо: випадків самовільного зайняття земель, тіньової оренди земельних ділянок, невикористання земель комунальної форми власності,

випадків використання земель несільськогосподарського призначення у сільськогосподарських цілях, невитребуваних земельних часток (паїв), земельних ділянок від умерлої спадщини.

Прикладом того, яку користь може принести проведення інвентаризації земель територіальним громадам, є досвід Званівської територіальної громади на Донеччині. Участь у проєкті з розробки та впровадження моделі управління земельними та іншими ресурсами дала змогу громаді: отримати повну інформацію про наявні земельні активи; цифровізувати матеріали з питань землеустрою та управління земельними активами для їх практичного використання в електронній системі управління ресурсами; виявити факти порушення законодавства щодо користування земельними активами у громаді у 2020 р. на загальну суму понад 330 тис. грн (що становило майже 5 % податкових доходів місцевого бюджету у цьому році), зокрема: розорювання 925 га угідь (з них 605 га пасовищ та 320 га сіножатей) (8 % від загальної площі території громади), внаслідок чого до місцевого бюджету недоотримано 228 тис. грн податкових надходжень; використання земельних ділянок загальною площею 1095 га (9,46 % від загальної площі території громади) без укладання договорів оренди; мінімальні обсяги втрат місцевого бюджету становили 110 тис. грн [4].

Література.

1. Кубах С. Просторове планування управління земельними ресурсами для об'єднаних територіальних громад як інструмент розвитку. USAID. Проєкт «Підтримка аграрного і сільського розвитку». 2019. URL: https://loda.gov.ua/upload/users_files/21/upload/1%20%D0%BA%D1%83%D0%B1%D0%B0%D1%85.pdf

2. Миклашук І. Передали на місця? Три проблеми з землею для ОТГ. *Економічна правда*. 12.04.2019 р. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2019/04/12/646954/>

3. Миська Т. Як громадам заробляти на землі? *Українська правда*. 22.06.2021 р. URL: <https://www.prawda.com.ua/columns/2021/06/22/7297954/>

4. Проєкт з розробки та впровадження моделі управління земельними та іншими ресурсами громади. Результати пілотування у Званівській територіальній громаді Донецької області. 2020. 24 с. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/696/Land_resources_Zvanivka-rpp.pdf

5. Про землеустрій. Закон України № 858-IV від 22.05.2003. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 36, ст. 282. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>